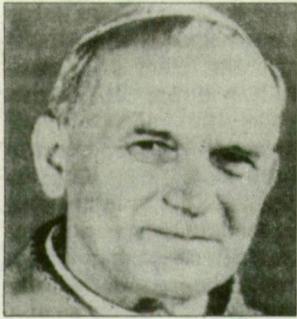

Áldás és békeüzenet

II. János Pál pápa személyesen vezette a körmenetet és tartotta meg a húsvéti virrasztás szertartását szombat este a vatikáni Szent Péter-bazilikában Jézus Krisztus feltámadásának ünnepén. A háromórás szertartás – amelyen több mint 10 ezer hívő vett részt – csaknem sötétben kezdődött meg, csupán a pápa kezében égett egy több mint egyméter hosszú gyertya, amelyet a szentatya a „Lumen Christi” (Krisztus dicsőségének fénye) szavakkal gyújtott meg. A szertartás közben a pápa a katolikus hitre áttért 29, különböző nemzetiségű embert keresztelt meg (12 férfit és 17 nőt), köztük öt japánt, öt koreait, három kínait, három

vietnামিত, egy orosz, egy horvátot, egy albánt és egy amerikaiat. Százszáz hallgatóság előtt mondta el II. János Pál pápa vasárnap délelben a Szent Péter-bazilika középső erkélyéről hagyományos húsvéti áldását és békeüzenetét „urbi et orbi” (a városnak és a világnak). A pápai beszéd középpontjában a béke sürgetése állt. Külön kitért a Bosznia-Hercegovinában, Karabahban és a Közel-Keleten dúló fegyveres konfliktusokra. Legnagyobb aggodalommal a Kelet-Európában hallható fegyverporpogásról szólt: „a különbözőség, az eltérő vallási és kulturális hagyomány nem szabad hogy ellenségeskedésben, gyűlöletben nyilvánuljon meg. Új politikai keretek párbeszéd útján alakíthatók ki. Nem a fegyverekben rejlik a biztonság, nem szabad lerombolni az együttélés alapjait” – figyelmeztette a volt Jugoszláviában egymással harcolókat. A pápa végül arra intett: az embert a szabadság, az igazság és a szeretet teszi igazán emberré, nem az önzés és az anyagi javak hajszolása.

Halasztás

Elhalasztják a Független Államok Közössége péntekre tervezett kormányfői értekezletét – közölték minszki források. A halasztást Moldova kérte a feszült belpolitikai helyzetre való tekintettel. Eredetileg Chisinauban kellett volna összegyűlnie a miniszterelnököknek, de a polgárháború szélére sodródott Moldova végül is nem vállalta az értekezlet megrendezését.

Leértékelten

Horvátországban 29 százalékkal leértékeltek a helyi valutát a német márkához képest. A tíz hónapja tartó függetlenségi háború miatt a köztársaságban igen magasra szökött az infláció. A leértékelést követően 1 márka 94 (horvát) dinárt ér. A mostani leértékelésre másodszor került sor azóta, hogy tavaly decemberben a jugoszláv dinár helyett a köztársaságban bevezették a horvát dinárt.

A kereszt félárnyéka

A KORÁBBINÁL ötször annyit kell fizetni a moszkvai autósoknak a benzinért – jelentette az ITAR-TASZSZ hírügynökség. Az áremelésre az orosz kormány április 17-én kelt határozata értelmében került sor, amely előírja a nagykereskedelmi és kiskereskedelmi benzinárak egységes emelését. FELDÜHÖDÖTT TAXISOFÖRÖK szétverték Novoszibirszk központi piacát, melyen a FÁK déli köztársaságaiból érkezett kereskedők árulták termékeiket. A taxisok egy meggyilkolt társuk temetését követően dúlták fel a délvidéki kereskedők standjait. Ebben a hónapban már ő volt a harmadik taxisofőr, aki erőszakos módon lelte halálát, s a taxisok ingusokat gyanúsítanak a gyilkossággal. BARCELONABAN megnyílt a PEN Klub 57. világkongresszusa. A nemzetközi irodalmi klub 70 tagszer-

vezetének képviseletében mintegy 400 író, kiadó és fordító vesz részt a hatnapos találkozón. A katalán városban első alkalommal ülésezik a PEN Klub nöbizottsága, amelyet a legutóbbi találkozón hívtak életre. SEMMILYEN új fejlemény nincs azzal kapcsolatban, hogy Líbia magyar diplomaták kiutasítására készül. A 15 tagú magyar ápolónőcsoport – a hölgyek napokkal korábban döntöttek visszatérésükről – épségben Budapestre érkezett. EGY BORDÉLYHÁZ-TULAJDONOS fizeti a legtöbb adót Isztambulban, méghozzá már a harmadik egymást követő évben – jelentette az Anatólia török hírügynökség. Matilt Manukyan, a szóban forgó üzletember, 1991-ben mintegy 50 millió forintnak megfelelő jövedelemadót rótt le. Több nyilvánosházat üzemeltet, s birtokában van a város néhány más fontos ingatlanja is.

VMDK-közgyűlés

A VMDK szombaton tartja meg idei közgyűlését, amelyen a delegátusok a hágai és a brüsszeli Jugoszlávia-konferencián elfogadott okmányok szellemében készült autonómia-elképzelésről fejtik ki véleményüket, s kiegészítik a személyi autonómiáról Szabadkán elfogadott emlékiratot – közölte Vékás János, a VMDK alelnöke. Amit a VMDK szorgalmaz, nem ellentétes Szerbia és a szerb nép érdekeivel – fűzte hozzá. Ágoston András, a VMDK elnöke Slobodan Milosevichez, Szerbia elnökéhez küldött levelében határozottan elutasította az ezzel kapcsolatos szerb vádakat, s leszögezte: Magyarország nem ösztönöz bennünket kiválásra, s nem tesz sem az VMDK, sem a vajdasági magyarság olyasmit, ami kiválási szándékra utalna. Magyarország minden szomszédos országhatárát elismerte – emlékeztet levelében Ágoston András. A levelet a Magyar Szó című újságnak a teljes terjedelmében ismertette.

Bosznia északi részén Derventából, Bosanski Samacból, Bosanski Most körzetéből érkeztek hírek súlyos összetűzésekről. Mostarban megszünt az ágyúzás, amelynek következtében egy személy meghalt, sokan megsebesültek, és az anyagi kár felmérhetetlen. A boszniai háború eddigi mérlege: 200 halott, 1600 sebesült, 1100 eltűnt személy, a menekültek száma óvatossággal becslések szerint 75 ezer, de hozzá.

Százezer bizalmatlan

Az orosz népképviselő kongresszus és a parlament elleni állampolgári bizalmatlansági kampányra szólítottak fel Boris Jelcin hívei moszkvai demonstrációjukon, amelyen a rendőrség közlése szerint 100 ezren vettek részt. A megmozdulás résztvevői a moszkvai Fehér Háznál gyülekeztek, majd Jelcin és Gajdar nevét skandálva a városközponti Manyezs térre vonultak, ahol nagygyűlésen értékelték az oroszországi helyzetet. Elhangzott olyan vélemény, hogy a folytatódó kongresszus valójában a pártállami nómenklatúra revansaként értékelhető, amelynek nyilvánvaló célja a reformok lefékezése.

Az öldöklés mérlege

valószínűleg már meghaladja a százazret – jelentette B. Walkó György, az MTI tudósítója. Belgrádban Branko Kostic, a „jugoszláv” elnökség vezetője úgy nyilatkozott, hogy a helyzet kulcsa a mohamedánok kezében van. Cyrus Vance ENSZ-megbízott Boszniával kapcsos-

latos közvetítése után éppen ezzel ellentétes következtetésre jutott: szerinte a rendezés a hadseregtől függ. Szarajevóban több gyárat körülzártak a csetnikek, s felszólították a szerb lakosságot, hogy tagadja meg a munkát. Szarajevóból egyetlen egy autóbusz sem indult el, a kivezető vasútvonalakat pedig aláaknázták – ezt a horvát hírközlés jelentette.

Ésszerűsít a vasút

Minden ötödik személyszállító vonat megszűnik közlekedni Lengyelországban a május végén életbe lépő új menetrend szerint – jelentette be a Lengyel Államvasutak. A vállalat közleménye azzal indokolja a lépést, hogy a vártnál lényegesen kisebb állami támogatás miatt takarékoskodni kényszerül, ám az is tény, hogy a rendkívül megemelkedett viteldíjak miatt zuhant a vasúti közlekedés igénybevétele. Idén várhatóan 500 millió utasa lesz az államvasutaknak, 300 millióval kevesebb, mint 1990-ben.

Két földrész határán Törökország miként készül (újra) a regionális nagyhatalmi szerep eljátszására?

Felértékelte helyzetben

Eddig nem tapasztalt élnék diplomáciai tevékenységet fejt ki az utóbbi időben Törökország. (Nálunk leginkább Isztambul „ugrik be”, ha erről a több mint 50 milliós „eurázsiai” országról hallunk, s akkor is a mesés vásárlási lehetőségek...) A hatalmas ország (több mint 780 ezer négyzetkilométeren terül el) egyre befolyásosabb tényezővé válik Európa és Ázsia között. Nemcsak geopolitikai szempontból, hanem az Európa déli részén kialakult politikai, vagy immár hadi helyzet révén, hanem a Kaukázuson túli események miatt is. A Szovjetunió széthullása után az iszlám köztársaságnak jutott az egysúlytárhoz szerep a szélsőséges és a mérsékelt iszlám erők között. Ismeretes ugyanis, hogy Irán a maga nemében „totalitárius” rendszerével vezető pozícióra törekszik az iszlám világban. Befolyását erősítendő, olyan diplomáciai lépéseket tesz, amelyek ezt egyértelműen tanúsíthatják. Törökország viszont sokkal átgondoltabb, finomabb, talán európaiasabb megoldásokat választ szerepének erősítése érdekében. A karabahi válság rendezésére tett erőfeszítései, amelyek részben sikerrel is jártak, már a fentieket bizonyítják. A török diplomácia ugyanis az elmúlt hetekben rendezési javaslattal létező az Észak-atlanti Együttműködési Tanácsnál, a Biztonsági Tanácsnál, de Párizsban, Brüsszelben és Helsinkiben is felmerelte szavát a karabahi konfliktus megoldása érdekében. Közben Özal köztársasági elnök, Demirel kormányfő jelentős nyugati politikussal tárgyalt a török diplomaták pedig járják a világot és felkínálják szolgálataikat a béke érdekében. Így történt ez a boszniai véres összetűzések kirobbanása idején is (különben Törökország az első között ismerte el Bosznia-Hercegovina függetlenségét).

A fentiekből ítélve tehát, a török békeerőfeszítések az ázsiai és balkáni tűzfészek oltásában mindenképpen elismerésre méltóak, s alaposan felértékelik ennek az országnak a tekintélyét. Mindezt azért tartottuk szükségesnek elmondani, mert az egykori nagyhatalom, amely területileg csaknem kizorult Európából, vissza szeretne térni... Tudniillik Törökország 29 évvel ezelőtt adta át az akkor még Közös Piacnak, ma pedig Európai Közösségnek nevezett társulásnak a felvételi kérelmet. Azóta ez a társulás halogatja, odázza a törökök belépésének jóváhagyását. Különböző indokokkal: gazdaságilag még nem eléggé fejlett, katonai diktatúra van az országban stb. stb. Aztán az ország az erőteljesebb fejlődés útjára lépett, a katonák is átadták az uralmat a polgári kormánynak – és még mindig nem tárult ki előttük az EK kapuja. Törökország immár „hivatalos” kérelme öt éve fekszik a brüsszeli központú EK egyik irodájának asztalán. Most, úgy tűnik, eljött a nagy pillanat, hogy a felértékelődés után, jutalmul, elnyerje a belépésre való jogot. S hogy erre reális esélyei vannak, azt nyilván a Nyugat is látja. Sőt, érzi is. Méghozzá azért, mert Törökországot nem szabad elveszítenie. A fundamentalista, szélsőséges, sftia muzulmán ideológia csak egy „lépésre” van Törökországtól. Tudniillik, ha Európa nem mond, akkor ebben a hatalmas országban is felbredhet az immár egyre nagyobb tömegeket magával ragadó és a rombolásra, pusztításra (is) hajló világnézet, amely a művelt, fejlett Európa ellen fordul... Esély tehát az előrelépésre. Hogy ezzel a törökök élnek-e a közeljövőben? Ahhoz aligha férhet kétség.

K.F.

AZ AMERIKAIÁK VALAMIT TUDNAK... Az Egyesült Államok egy frissen létesült törökországi adórendszeren keresztül szeretné célba venni televízióadásával az egykori Szovjetunió közép-ázsiai utódállamaiban élő mohamedánokat – jelentette az AP meg nem nevezett ankarai illetékesre hivatkozva. Eszerint Washington hivatalosan is kérte Törökországot, hogy napi néhány órára engedje át a Worldnet amerikai állami

televízió számára a törökországi televíziócsatornát, melyen keresztül maga a török állami televízió is célba vette az egykori Szovjetunió mohamedánjait. Az adó egyelőre még csak kísérleti jeleket sugároz, de nemsokára megkezdődik a rendszeres adás. A török tv napi 7 órában szándékozik másort sugározni az Azerbajdzsánban, Türkmenisztánban, Tadzsikisztánban, Üzbegisztánban, Kazahsztánban és Kirgizisztánban élő rokon vallású 55 milliós lakosságnak.

Magyar építészekkel Isztambulért

– Lát-e összefüggést Mitterrand elnök Törökországban tett kijelentései és a kurd táborok bombázása között? – Nem indokolt okozati összefüggést keresni a feltételezett észak-iraki kurd terrorista központok bombázása és a francia elnök bármilyen kijelentése között, mivel ezek a hadműveletek az Öböl-háborút követő események óta megszoktatásokkal folynak. Történelmének olyan időszakában vált Törökország egy nagy térség kulcsfontosságú államává, amikor még saját belső ügyeit sem tudta véglegesen rendezni. A törökökkel 900 éve együtt élő kurd nép most keresi nemzeté válásának útját. Nem föltétlenül a terrorizmus eszközeivel és nem végetszerezien elszakadás árán. De a térségben működő terrorista szervezeteknek a kurd nép ügye is alkalom arra, hogy hallassanak magukról. Ez volt a bombázások hátterében. Ugyanakkor a térségben játszott kulcs szerepe Törökországot más politikai ellentétek ütközésének is színhelyévé teheti. – Folyik-e rendszeres kutatómunka a magyar vonatkozásúakban sok fontos anyagi tartalmazó, gazdag isztambuli kéziratok feldolgozása területén? – Sajnos, nem. A magyarok egykor szinte monopolhatalom voltak a turkológiában. Köszönhető volt ez eredetkutatói törekvésünknek, a törökök testvéri előzékenységének, a magyar nép tehetségének. Mára azon-

Dr. Torma József, hazánk isztambuli főkonzulja 1943-ban született Kecskeméten. Egyetemi diplomát Szegeden szerzett orosz, német és altajisztika szakon. 1983-ban doktorált török nyelvészetből és néprajzból. A felsőoktatásból került 1991 májusában a Külügyminisztérium kötelekébe. A Dél-magyarország kérdéseire írásban válaszolt.

ban már másokban – nálunk sokkal tehetősebbekben – is föltámadt a kutatókedv. Maradnak például a franciáknál: több mint tíz francia kutató búvárkodik állandóan saját intézetükben Isztambulban, míg a magyarok rendkívüli áldozatvállalás árán is csak ritkán és csak rövid időre juthatnak el a tudomány e forrásvidékére. Ezért kihelyezésem első pillanatától egyik törekvésem egy magyar tudományos intézet feltételeinek a megteremtésére irányul, szerencsére nem hasztalanul. A török kormánytól megkaptuk az engedélyt, és Isztambuli város vezetőit is sikerült megnyernem a magyar ügynek. Főljánlottak egy XVIII. század végi műemlék-épület a század elején rövid ideig működő magyar intézet újraindítására. Az Aranysszarvóól partján egy domb tetején áll. Most a Magyar Tudományos Akadémián a sor: elő tudja-e teremteni a rendkívüli jutányos összeget. Gyors cselekvésre van szükség. Az isztambuli építészekkel folytatott

megbeszéléseim eredményeként pedig mind a leendő magyar tudományos intézetet, mind az egész Oszmán-kori belvárosi műemléknyegyedet, a „Süleymaniyé”-t magyar építészekkel közösen szeretnék restaurálni. – Milyen jeles magyar származású személyiségek élnek ma Isztambulban? – Nem akarok egy, ezzel a kérdéssel foglalkozó kollégánom témájába avatkozni. Gondolom, Nyíri Mária hamarosan jelentkezni fog eredményeivel. Valamennyi ismert isztambuli magyarral összeismerttettem a kollégánót, aki a XX. századi magyar-török kulturális kapcsolatok tanulmányozásával töltött a közel-múltban fél évet saját költségén Törökország több városában. Miután új szellem vált uralkodóvá a hivatalos magyar politikai életben, az isztambuli magyarok a közösen megtartott három ünnepen – március 15-én, augusztus 20-án, október 23-án – kívül is egyre gyakrabban látott vendégek főkonzlátusunkon. Szinte valamennyien ismét magyar útlevélt folytatodnak, sőt néhányan repatriálnak. Jó páran rendszeres látogatóinkká váltak. Az isztambuli magyar kolónia azonban ma már így sem a régi. Az egykor közel ezer fős létszámú isztambuli magyar emigráció a 60-as és 70-es években töredékére csappant. Nagy részük ismét vándorbotot vett a kezébe: többségük Amerikában talált megint újabb hazára.

Mozaik

A ciprusi török „köztársaság” (a kettéosztott szigetország félhold alatti fele...) a gazdasági-politikai törényszerűségek, történelmi tapasztalataink szerint a lánghban álló és lerombolt Libanon szerepköréből jkora csomagot vehetett át. Ismeretes, a bejrúti bankok java Ciprusra menekítette vagyonát. Bizonyos: a muzulmánok a török „oldali” választották. S az sem kizárható, hogy a széthulló Szovjetunió iszlám részéről jelentős magánvagyonokat menekítettek ide. A ciprusi törökök mindennemű áldozathozatalra képesek (a Dél-afrikai Köztársaság kijárta úton) annak érdekében, hogy az „ország” csábítsanak európai képviselőket. Legutóbb a Bukaresti Dinamo labdarúgó-csapata járta meg: jelentős pénzösszegért vállaltak néhány mérkőzést, mire az UEFA lecsapott a román klubra. Valószínűsíthető, hogy a pénzbüntetés mellett valaminemű tiltás is sújtja majd a bukarestieket. * A bulgáriai törökök kálváriáját még nem lúgozhatta ki az idő emlékezetünkéből. A zsvikovi éra egyértelmű áldozata volt a több százszáz tömeg. Védelmet csupán az anyaországtól remélhettek. Európa és Ázsia találkozásánál a kisebbségek helyzete nem valami rózsás... – ezúttal kerültük a megfogalmazás élét. Temesvárotról, a március végén megtartott kisebbségi tanácskozáson dr. Yvo Peeters (Belgium) az alábbiak szerint fogalmazott: földrészünkön jelenleg a görögországi törökök, illetve a törökországi görögök helyzete a legsiralmasabb. S nem csak Ciprus miatt...

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:
PATAKI SÁNDOR